

všechny věci v římské církvi jsou hodné zavržení. I zde proniká zásluha, kterou si s jinými B. Lukáš o Jednotu získal tím, že ji odvedl z hrozící cesty neplodného sektářství pohledem k obecnosti církve, která může být svými dary a řády rádkyní hledajícím lepší a čistší výraz pravdy. Pravdy, která je dána a za kterou šla Jednota od samého počátku. V tom smyslu jistil B. Lukáš, že psal *ve svých spisech* jen to, co v Jednotě nalezl. Chtěl jen rozvádět a pročišťovat její učení a její řády. Jeho věrnost Jednotě neznamena touhu vybudovat z ní novou křesťanskou církev, která by měla nárok na svůj zvláštní ráz. Jde mu o to, aby v ní platilo učení obecně křesťanské, ovšem očištěné od porušení vládnoucího jinde. Ale právě to, že jinde v církvi porušení vládne, činí mu Jednotu jedinečně drahou.

Důležité je, že Lukáš rozšířil základnu bratrského učení výslovně o Starý Zákon jako o svědectví o Kristu. Že i nadále zůstával Nový Zákon v popředí, dokládá jeho vydání v Mladé Boleslavi r. 1518 a 1525, připravené v obou případech asi Lukášovou péčí. Lukáš napsal výklad na některé knihy biblické, zejména na Žaltář a na Zjevení. Napsal jednu či více postil. Jeho kázání jsou snad základem postily O. Štefana [1575]. Řekli jsme již, že jeho prací byla i velká bratrská Apologie, tištěná latinsky r. 1511, česky s titulem „Spis dosti činící z víry“ r. 1518 a 1521. Jsou od něho bohoslovecké a vzdělavatelné spisy „O gruntu viery“, „O pravdě a pravé jistotě Božího spasení“, několik spisů o naději, o požívání dobrého svědomí, o spasení, příprava k smrti, „Spis o spravedlnosti a o lásce“, „O původu církve svaté“, „O obnovení církve svaté“ s důkazy, že k němu došlo v Jednotě, „O rozličném pokušení“, řada pojednání o modlitbě, o večeři Páně, „O pokání“, „O manželství“, „O panenství“. Vícekrát psal Lukáš o přísaze i o moci světa. Dlouhá je řada jeho obranných a polemických spisů, určených na různé strany. V „Trialogu“ a v „Obnovení církve“ staví se do jedné řady s bohoslovci tábor-skými v odstupu od pražanů [Rokycany], ovšem tak, že zamítá tábořské užívání moci ve věcech víry.

Počet jeho spisů převyšuje sto, vedle dalších čtyřiceti známých listů pastýřských nebo určených jednotlivým osobám

a sborům. Zvláštní význam mají jeho katechismy, upravené pro trojí stupeň dospělosti či vyspělosti žáků a katechumenů. Nejprostší z nich, „Dětské otázky“ z r. 1501 nebo 1502, nejsou patrně prvním katechismem bratrským. Lze soudit, že již ony nezachované starší katechismy byly sestaveny na základě katechismů husitských. Že na nich závisí Lukášovy „Otázky“, je dokázáno. Byly určeny spíše rodičům a učitelům než dětem samým. Na základě „Otázek“ vznikl za použití jiných bratrských spisů katechismus valdenský. Po vystoupení Lutherově se „Otázky“ rozšířily i v německém překladě.

Téměř půl druhého sta je *duchovních písní*, které Lukáš složil od svých mladých let; některé byly pojaty již do husitského zpěvníku Jana Miřinského, vydaného sice až r. 1522, dopsaného však 1492. Se jménem Lukášovým bývá spojována drobná edice „Písníček“ z r. 1501, kterou však lze jen s výhradami pokládat za první kancionál bratrský. Určitěji bratrské a bezpečněji Lukášovy byly zpěvníky z r. 1505 a 1519. Jako v katechismu, tak i v duchovní písní navazovali Bratři na píseň husitskou. Husitským prostřednictvím i přímo přijímal zejména B. Lukáš do bratrských bohoslužeb také starocírkevní písně latinské, jichž řadu převedl do češtiny, opět ve shodě se svým stanoviskem ke středověké církvi. Jeho písně jsou vskutku církevní. Zpívají jménem církve, která poznává a vyznává Boží spasení v Kristu, raduje se z poselství evangelia, vyučuje zpívajícího i naslouchajícího pravdě víry, varuje před Antikristem. Některé Lukášovy písně zůstaly trvale ve zpěvnících bratrských a evangelických až podnes.

V neposlední řadě je třeba připomenout praktickou i literární činnost B. Lukáše, jenž zůstal v paměti pozdějších generací znám jako *elegantiae templorum amator* [milovník pěkně upravených chrámů], *v ohledu liturgickém*. Staří Bratři si z odporu ke kostelní bohoslužbě oblíbili co největší prostotu a volnost. B. Lukáš se i zde po zevní stránce v leccčems vrací k způsobům husitským a katolickým. Chce mít bohoslužby bohatší a záleží mu na jejich jednotném vykonávání. To neznamena, že by Bratři do té doby vůbec neměli agendu. Když byla r. 1501